

УДК 159.942+159.95:159.9.016.1+159.964.21

ЛЮБОВ ЯК ІНТЕНЦІОНАЛЬНИЙ АКТ. ДУХОВНЕ ЯДРО ЛЮБОВІ

Вікторія ГУПАЛОВСЬКА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000*

Я люблю тебе не за те, хто ти, а за те,
хто я, коли я з тобою
Габріель Гарсія Маркес

Любов є кінцевою стадією еротичного ставлення, оскільки лише вона проникає найбільш глибоко в особистісну структуру партнера. Любов є вступом у взаємини з іншою людиною як з духовною істотою. Духовна близькість партнерів – найвища досяжна форма партнерства. Духовне ядро є носієм тих психічних і тілесних характеристик, які приваблюють еротично і сексуально наповнену людину; духовне ядро – це те, що лежить в основі усіх фізичних і психічних зовнішніх проявів. Духовний акт, за допомогою якого людина розуміє духовне ядро іншої людини, є діючим раз і назавжди. Справжня любов – це духовний зв'язок з іншою істотою, споглядання своєрідної суті людини. Вона не настільки скороминуща, як тимчасові стани фізичної сексуальності та психологічної чуттєвості. Справжня любов сама по собі не потребує тіла ні для збудження, ні для звершення, хоча вона використовує тіло і для того, і для іншого. Як тіло для того, хто любить, є вираженням духовної суті партнера, так і сексуальний акт є для нього вираженням духовного єднання.

Ключові слова: любов, інтенціональність, сексуальність, види любові, пристрасть, інтимність, духовність.

Любов є найважливішою іманентною характеристикою буття людини. Філософське осмислення феномена любові полягає у виході за межі тілесності та буденної очевидності. Виникнення любові веде до онтологічної перебудови, а не лише емоційно-суб'єктивне переживання. Космічна функція любові – у світовому пориві до цільності, гармонії, подолання розірваності, множинності та ворожнечі.

Любов є вступом у взаємини з іншою людиною як з духовною істотою. Духовна близькість партнерів – найвища досяжна форма партнерства.

Любов належить до найважливіших, іманентних характеристик буття людського роду. Відомий факт, що ще давньогрецькі філософи трактували любов як космічну силу, загальний афективний принцип, який з'єднує людей, на протиположності силі ненависті, що роз'єднує, а сексуальну любов – як частковий випадок закону, в основі якого, за Платоном, лежить “бажання цілісності і прагнення її” (монолог Аристофана в діалозі “Бенкет”) [2].

Останнім часом, після чергової хвилі постфрейдівської сексуалізації психічного в людині, стає зрозуміло, що сексуальні техніки та технології – це зовсім не вся любов, адже людина відчуває ще потребу комунікації та духовного єднання.

Любов, за Лосским, – це онтологічний зв'язок улюбленого буття з люблячою істотою, що супроводжується особливими емоційно-вольовими переживаннями. Виникнення любові – це онтологічна перебудова, а не лише емоційно-суб'єктивне переживання.

Космічна функція любові, на думку П. Флоренського, полягає в світовому пориві до цільності, гармонії, подолання розірваності, множинності та ворожнечі.

Як зазначав С. Франк, “любов, за своєю суттю не є просто “почуття”, емоційне ставлення до іншого; первинний смисл феномену любові полягає в тому, що вона є актуалізоване, завершене трансцендування до “Ти”, як справжньої, я-подібної, для себе і по собі реальності...” [5, с. 97].

Німецький феноменолог Макс Шеллер важливого значення надавав поняттю “інтенціональності” – імпліцитної (прихованої) структурності, орієнтованості наших суб'єктивних *актів* на певні об'єкти, очікування деяких станів. Шеллер розробив концепцію любові як універсальної основи світу – ордо аморіс (порядок любові) космосу та людини. Любов, за Шеллером, – універсальна сила, яка діє у всьому і на всьому, яка скеровує кожну річ у напрямі властивої їй ціннісної досконалості. Любов, як і ненависть, є певною схемою, матрицею, першопочатковою структурою неспокійного (активного) змісту всіх самостійних буттєвих визначеностей (речей, суб'єктів) [5, с. 100].

Згідно з Еріхом Фроммом, в основі любові є прагнення подолання людської самотності, величезне бажання єдності. На підставі цієї загальної життєвої потреби розгортається більш специфічна, біологічна потреба – бажання єдності чоловічої та жіночої статей [10].

Статєва поляризація примушує людину шукати єдності особливим шляхом – єдності з людиною іншої статі. Кожен чоловік і жінка фізіологічно мають одночасно статєві гормони іншої статі. Так само двостатєві вони психологічно (гендер).

Засновник екзистенціальної психології Р. Мей *любов* і волю вважає “необхідними умовами” існування людини. Говорячи про любов, Р. Мей наводить слова П. Тілліха: “Любов – це онтологічне поняття. Її емоційний компонент є наслідком онтологічної природи” [1, с. 330]. Це одночасно спонтанна вітальність індивіда, який самостверджується, і основа міжособистісних стосунків. Воля ж пронизує усе “буття-в-світі”, *інтенціональні акти* волі формують той смисловий зміст і зміст, який має людина. Наскільки ми можемо зрозуміти чи інтерпретувати Р. Мея, *любов – це воля до життя*, “спосіб усвідомлення реальності” [6].

Любов – світло, яке випромінює зсередини кожен із нас. Любов – це абсолютна відсутність страху, це основа цілісного сприйняття. Кожен з нас позбавляється болю, депресії, страху, страждань, тривоги, коли переживає любов. Ми зцілюємося, коли любимо себе, а люблячи своїх близьких, рідних, друзів, знайомих і незнайомих, взаємодіємо, віддаючи любов, наповнюємося нею. Зміст людського існування ґрунтується на неповторності та своєрідності людини.

“Любов можна визначити як можливість сказати комусь “Ти” і ще сказати йому “Так”. Іншими словами, це здатність зрозуміти людину в її суті, її конкретності, її унікальності і неповторності...” [10, с. 244]. Так описав суть любові Віктор Франкл у своїй книзі “Людина в пошуках сенсу”. Любов для нього є проникненням в глибини людського Я – власного Я і Я іншого. Любов – це вища форма пізнання та самопізнання людини.

Засновник екзистенціальної психології зазначив, що існує два способи утвердити неповторність і своєрідність власної особистості. Один спосіб – активний – шляхом реалізації творчих цінностей. Інший – пасивний. Цей шлях – шлях любові, вірніше, шлях бути любимим. Без якогось власного зусилля або праці, по милості божій, так би мовити, людина отримує те, що можливо лише в реалізації її своєрідності та неповторності. В любові людина, яку люблять, сприймається як єдина в своєму роді та неповторна істота, сприймається як “Ти”, і як така вбирається у власну особистість люблячого. Людина, яку люблять, “не може не бути” своєрідною і неповторною, тобто через любов реалізується екзистенційна цінність її особистості. Любов не заслуговує, любов – це милість. Для того, хто любить, любов накладає чари на весь світ, наділяє світ додатковими цінностями. Любов значно збільшує повноту сприйняття цінностей того, хто любить. Бо добре відомо, що любов робить людину не сліпою, а зрячою – здатною бачити сутнісні цінності, екзистенційну неповторність іншого [10, с. 246].

Психолог Йельського університету Роберт Дж. Стернберг у розробленій ним триангулярній теорії любові виокремив три складові цього почуття і стану: інтимність, пристрасть і рішення/обов’язок.

“Інтимність” – почуття близькості, взаємної прихильності, тісні взаємозв’язки між людьми, які виникають у любовних стосунках. Вона охоплює ті почуття, які створюють теплоту в любовних відносинах. Інтимність – душевна близькість, яка є похідною від емоційного аспекту стосунків.

Друга складова – “пристрасть” – пояснює романтичну сторону любові, фізичний потяг, сексуальні відносини. Об’єднує мотиваційні й інші джерела збудження, якими обумовлена пристрасть у любовних відносинах. Пристрасть – похідна від мотиваційної зацікавленості, вона сильно залежить від психофізіологічних реакцій, темпераменту особи, її статевої конституції.

Третій компонент триєдності любові – “рішення/обов’язок” – прийняте однією людиною рішення любити іншу й обов’язок зберегти цю любов. Він містить когнітивні елементи, які беруть участь у рішенні про початок любовних відносин і про збереження їх протягом тривалого часу. Отож, складова “рішення” походить від когнітивного компонента поведінки особи [11].

Нам видається, що духовним ядром любові у цій триангулярній теорії може бути складова “інтимність”, інтенціональність же забезпечує необхідною мотивуючою енергією спрямованості компонент пристрасті. Однак усі компоненти у кожному конкретному випадку можуть створювати унікальну комбінацію складових.

Р. Стернберг виокремив види любові, які породжуються різними поєднаннями компонентів. Автор аналізує граничні випадки.

1. Відсутністю любові називається відсутність всіх трьох її компонентів. Це характерно для переважної більшості наших особистих відносин, які є лише повсякденними взаємодіями, ніскільки не схожими на любов.

2. Якщо у відносинах наявний тільки компонент “інтимність”, а компоненти “пристрасть” і “рішення/обов’язок” немає, то виникає приязнь. Це комплекс почуттів у відносинах, які справді можна назвати дружніми. Тобто, товариш не “збуджує” людину, не відчуває сильної “пристрасті” і не викликає думок про те, що буде любити його все життя.

3. Пристрасна любов – це “любов з першого погляду”. Їй притаманне переживання пристрасного збудження за відсутності компонентів “інтимність” і “рішення/обов’язок”. Помітити пристрасть доволі легко. Зазвичай її помічають сторонні, аніж сама людина. Пристрасть може виникати майже миттєво і так само швидко минати, однак за відповідних обставин може тривати довго. Пристрасть супроводжує висока міра психофізіологічного збудження, яка виявляється в соматичних симптомах (прискорене серцебиття, тахікардія, підвищена гормональна секреція, ерекція статевих органів).

4. Формальна любов виникає на підставі прийняття рішення про те, що людина любить іншу і віддана цій любові за відсутності інтимності та пристрасті. Таку любов можна іноді виявити в застійних відносинах, які продовжуються багато років і за цей час втратили взаємну емоційну залученість і фізичний потяг, які колись були їм притаманні.

5. Романтична любов. У любові цього виду простежуються компоненти інтимності та пристрасті. По суті, це приязнь з додаванням ще одного елемента – збудження, яке виникає завдяки фізичному потягу та супутніх чинників. Романтичні коханці відчувають не лише фізичний потяг один до одного, а й емоційну прихильність.

6. Дружня любов виникає за наявності компонентів “інтимність” і “рішення/обов’язок”. Отож, це довготривала, віддана дружба, яка часто виникає між подружжям після того, як фізичний потяг (головне джерело пристрасті) поступово гасне.

7. Фатальна любов, якій властиве поєднання компонентів “пристрасть” і “рішення/обов’язок” за відсутності інтимності. Такий вид любові іноді асоціюється з Голівудом або зі стрімкими романами. Така любов доволі легковажна, оскільки зобов’язання приймають під впливом пристрасті, за відсутності стабілізуючого елемента інтимності. Хоча компонент пристрасті може розвиватися майже миттєво, розвиток інтимності потребує часу, тому існує ризик розірвання відносин, які засновані на фатальній любові.

8. Досконала любов охоплює всі три компоненти. Саме такої любові прагне більшість людей, особливо в романтичних відносинах. Часто досягнути вершини – такої любові – простіше, аніж втриматися на досягнутих рубежах.

Еріх Фромм – автор твору “Мистецтво любити” – досліджував і спостерігав цей психологічний феномен. На його думку, любов – це орієнтація, яка направлена на все, а не на щось одне, проте існує розбіжність між різними типами, залежно від об’єкта любові. Отже, за Фроммом, любові притаманна інтенціональність, і це іманентна її характеристика. В усіх типах любові, описаних представником гуманістичного психоаналізу (братерська любов, еротична любов, любов до себе, любов до Бога) імпліцитно наявна духовність, яка опирається на внутрішньо-психічний досвід лю-

дини, орієнтована на вищі, абсолютні цінності, а також є проявом зрілості психіки особистості.

Ще одна площина триєдності, триангулярності любові засвідчує існування трьох шарів людської особистості, трьох можливих способів ставлення до неї. На думку В. Франкла, один із примітивних підходів до людини, яка приваблює, стосується зовнішнього шару: це сексуальне ставлення. Фізична зовнішність іншої людини виявляється сексуально збудливою, це збудження викликає сексуальний потяг до сексуально привабливого партнера, безпосередньо впливаючи на фізичну природу людини.

Вищим щаблем вимальовується еротичне ставлення. Еротична схильність означає не просто сексуальну збудливість, схильність до сексуальних потягів. Це ставлення впливає не тільки з сексуального потягу і провокується не тільки завдяки сексуальній привабливості партнера. Еротика проникає в наступний, глибший шар, входить вже у психічну сферу іншої людини. Таке ставлення до партнера розглядають як одну з фаз взаємовідносин з ним і відповідає тому, що зазвичай називають “сильним захопленням”. Фізичні якості партнера збуджують сексуально, водночас ми “захоплені” й іншими – психічними його чеснотами, принадами. Така людина перебуває вже не просто в стані фізичного збудження, а збуджується його власна психологічна емоційність. Ця емоційність збуджується особливою (але не єдиною) психічною організацією партнера, скажімо, якимись конкретними рисами його характеру. Еротичне ставлення спрямоване не тільки на фізичну суть, а воно все ще не проникає в серце іншої людини.

Це відбувається тільки на третьому можливому рівні стосунків – на рівні самої любові. Любов є кінцевою стадією еротичного ставлення, бо лише вона найбільш глибоко проникає в особистісну структуру партнера. Любов є вступом у взаємини з іншою людиною як з духовною істотою. Духовна близькість партнерів – найвища досяжна форма партнерства. Тому, хто любить, вже недостатньо для збудження відповідного фізичного або емоційного стану – його по-справжньому торкає тільки духовна близькість партнера. Любов є входженням у безпосередні відносини з особистістю того, кого люблять, з його своєрідністю та неповторністю.

Духовне ядро є носієм тих психічних і тілесних характеристик, які приваблюють еротично та сексуально наповнену людину; духовне ядро – це те, що лежить в основі тих фізичних і психічних зовнішніх проявів. Тілесні та психічні риси особистості – це зовнішнє “вбрання”, яке “носить” її духовна суть. Погляд того, хто любить, проникає через фізичні і психічні “вбрання” духовного ядра, проникає до самої серцевини іншої істоти. Його більше не цікавить спокусливий фізичний “тип” або привабливий темперамент, його цікавить людина, партнер як єдиний у своєму роді, незамінний і не порівняний ні з ким.

Отже, духовне ядро є носієм тих психічних і тілесних характеристик, які приваблюють еротично та сексуально наповнену людину; духовне ядро – це те, що є основою тих фізичних і психічних зовнішніх проявів.

Духовний акт, за допомогою якого людина розуміє духовне ядро іншої людини, є діючим раз і назавжди. Отож, справжня любов як духовний зв’язок з іншою істотою, як споглядання своєрідної суті не має того скороминущого характеру, який властивий тимчасовим станам фізичної сексуальності та психологічної чуттєвості.

Ця суть не залежить від існування; “есенція” не залежить від “екзистенції”, оскільки вона має цю свободу, то має перевагу над “екзистенцією”. Ось чому любов переживає смерть людини, яку люблять.

Її неповторна сутність, як і всі істинні сутності, є чимось, що не має часу, тому є безсмертною. Сама “думка” про людину, а це якраз те, що бачить люблячий, належить до ділянки, що не має параметра часу [8].

Справжня любов сама по собі не потребує тіла ні для збудження, ні для звершення, хоча вона використовує тіло і для збуджених, і для звершення. Як тіло для того, хто любить, є вираженням духовної суті партнера, так і сексуальний акт є для нього вираженням духовного єднання.

Любов – щось більше, ніж емоційний стан; любов – це інтенціональний акт, який скерований на сутність іншої людини, особи, особистості. Духовна близькість є найвищою з досягнених (досяжних) форм партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бурлачук Л. Ф.* Психотерапия / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян, М. Е. Жидко. – Санкт-Петербург : Издательский дом “Питер”, 2015. – 496 с.
2. *Ивин А. А.* Философия любви / А. А. Ивин, Д. П. Горский. – Т. 1. – Москва : Политиздат, 1990. – 510 с.
3. *Ильин Е. П.* Психология любви / Е. П. Ильин. – Санкт-Петербург : Питер, 2013. – 336 с.
4. *Кинтас А. Л.* Человеческая любовь / А. Л. Кинтас. – Москва : Духовная библиотека, 1993. – 254 с.
5. *Красиков В. И.* Явь беспокойства (предельные значения человеческого существования) / В. И. Красиков. – Москва : Directmedia, 2015. – С. 97–104.
6. *Мэй Р.* Любовь и воля / Р. Мэй. – Москва ; Киев : Рефл.-бук., Ваклер, 1997. – 384 с.
7. *Можейко М. А.* Земная и небесная: два образа любви в сознании европейца // АИВ Человек. Общество. Мир. – 1996. – № 2. – С. 50–59.
8. *Франкл В.* Доктор и душа: логотерапия и экзистенциальный анализ / В. Франкл. – Москва : Альпина Паблишер, 2016. – 338 с.
9. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. Сборник / В. Франкл. – Москва : Прогресс, 1990. – 368 с.
10. *Фромм Э.* Искусство любить / Э. Фромм. – Москва : Педагогика, 1990. – 160 с.
11. *Sternberg, Robert J.* A triangular theory of love. – Psychological Review 93 (2). – 1986.

Стаття надійшла до редколегії 25.10.2017

Прийнята до друку 15.11.2017

LOVE AS AN INTENTIONAL ACT. SPIRITUAL CORE OF LOVE**Victoria HUPALOVSKA***Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000*

Love is the most important immanent characteristics of life of humankind. As far back as classical times, love was treated as cosmic power, global affective principle that unites people, while sexual love was treated as particular case of law, based on desire of integrity and intension to reaching it.

After the regular wave of post-Freud sexualization of human's psychic in the 60-ies of XX century (times of "sexual revolution" in the USA and in the world) it became clear that love doesn't get exhausted by sexual technics and experience, since a person calls upon communication and togetherness.

Philosophical conceptualization of phenomenon of love involves going above physicality and everyday evidence. Generation of love leads to ontological reorganization, but not just emotionally-subjective experience. Cosmic function of love involves universal impulsion to integrity, harmony, breaking of disruptiveness, plurality and antagonism.

P. Frank associates the ultimate sense of phenomenon of love with actualized, complete transcending to "You", as real, of my kind reality for myself and in my own right.

Love is also described as ontological notion. Its emotional component is the result of ontological nature of love itself. It is spontaneous vitality of individuum, who is asserting himself, it is the ground for interpersonal relations. Whereas, the will penetrates the entire "being-in-the-world", intentional volitions are forming that meaning content and the meaning a human keep. Interpreting R. Mey, it can be said that love is will to love, the way of reality realization.

Sheller believes that love is universal foundation of the world, it is *ordo amoris* (order of universe and human). Love is considered as universal power that operates in everything and on everything, directs each object towards axiological perfection, following its peculiarity. Love, just like hatred, is a certain scheme, matrix, initial structure of unresful (active) content of all the independent vital certainties (objects, subjects). In other words, love assigns "structure" in intentionality of life.

According to E. Fromm, love is based on striving to overcome human loneliness and large desire for general vital necessity in unity, based on specific biological need – desire of unity between male and female sexes.

Sex polarization forces human to search for unity through the special path, the same as unity with human of opposite sex. Physiologically, each man and woman have reproductive hormones of opposite sex simultaneously. Just the same way, they are androgynous in psychological respect (gender).

With respect to triangular theory of love, R. Sternberg emphasizes three aspects of that feeling and state, as follows: intimacy, passion and decision/duty. The aspects differ in nature, character and peculiarities. Based on their various combinations, types of love were described, as follows: absence of love, sympathy, ardent love, formal love, romantic love, friendly love, fatal love and perfect love.

V. Frankl believes that love is penetration into the deepness of human "Ego" – Self-Image and Alter-Ego, it is the higher mode of perception and self-understanding.

Being in love, the subject is fundamentally perceived as one-of-a-kind, inimitable essence, as "You", and actually dresses itself in proper personality of the loving one. Love actualizes existential individual value. Love significantly enhances fullness of values' perception of the one, who loves, it makes a person not blind, but sighted – able to see essential values, existential individuality of another person.

Love is the terminal stage of erotic attitude since it is the only one to penetrate most deeply into the personality structure of the partner. Love is introduction to relationship with another person in the capacity of internal essence. Spiritual affinity of the partners is the highest reachable form of partnership.

Spiritual core is the bearer of those psychical and physical characteristics that attract erotically and sexually filled person; spiritual core underlies all the physical and psychical outward appearances.

Spiritual act, with the help of which a person can understand spiritual core of another person, is effective once and forever. Real love is spiritual connection with another creature, contemplation of the person's original essence. It is not so evanescent as temporary states of physical sexuality and psychological sensuality.

Real love, in itself, doesn't need body for stimulation or performance, even though it uses body for both. For the loving one, body is regarded as expression of the partner's spiritualism. Just as well, the sexual act is regarded as expression of togetherness.

Key words: love, intentionality, sexuality, types of love, passion, intimacy, love as mental act.